

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ**

**Т. К. Касьян
С.Є. Куколь**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОГО
НАТЮРМОРТУ**

Черкаси – 2023

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

*Методичні рекомендації
щодо виконання декоративного натюрморту*

УДК 378:75(075)

Рекомендовано до друку рішенням методичної ради

Черкаського державного бізнес-коледжу

Протокол № 3 _____ 2023 р.

Укладачі:

Касьян Т. К. – заслужений художник України, кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. завідувач кафедри дизайну та соціально-культурних дисциплін

Куколь С. Є. – викладач, спеціаліст другої категорії

Методичні рекомендації щодо виконання декоративного натюрморту/Т. К. Касьян, С. Є. Куколь, О. В. Вакуленко.

Черкаси, 2023. – 80 с.

Рецензент:

Гладун О. Д., кандидат мистецтвознавства, доцент, директор Черкаського обласного художнього музею

У методичних рекомендаціях сформульовано основні поняття декоративного живопису, розкрито особливості композиційної розробки та побудови натюрморту, зазначені завдання та надані рекомендації щодо їх виконання.

Рекомендовано для викладачів та студентів спеціальності 022 Дизайн, галузі знань 02 Культура і мистецтво.

Затверджено на засіданні кафедри дизайну

та соціально-культурних дисциплін

Протокол № 3 від 19.10.2023

© Касьян Т. К.

© Куколь С. Є.

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БІЗНЕС-КОЛЕДЖ

*Методичні рекомендації
щодо виконання декоративного натюрморту*

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
1.1. Мета завдання «Декоративний натюрморт»	5
1.2. Методичне забезпечення завдань щодо виконання декоративного натюрморту	8
1.3. Завдання для роботи «Декоративний натюрморт»	8
РОЗДІЛ 2. НАТЮРМОРТ ЯК ЖАНР ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА	22
2.1. Основні поняття про живопис	22
2.1.1. Український живопис	25
2.1.2. Декоративний живопис	26
2.2. Основні поняття про натюрморт	28
2.3. Види натюрмортів	29
2.4. Історія розвитку натюрморту	32
2.4.1. Особливості історичного розвитку декоративного натюрморту	38
РОЗДІЛ 3. РОБОТА НАД ДЕКОРАТИВНИМ НАТЮРМОРТОМ	42
3.1. Декоративний натюрморт	42
3.2. Робота над композицією декоративного натюрморту	44
3.3. Робота над композицією натюрморту декоративно-живописними засобами.	48
3.4. Стилзація у декоративному натюрморті	50
3.5. Етапи виконання декоративного натюрморту	54
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ РИСУНКІВ	61
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ. РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЧДБК	64

ВСТУП

Для сучасного етапу розвитку системи художньої освіти характерним є перехід від занять, спрямованих не лише на досягнення грамотності зображення та засвоєння технічних навичок, а до завдань, орієнтованих на розвиток творчих здібностей, образного мислення, творення індивідуальної художньої манери студента. Саме розвиток таких компетенцій знайшов відображення у лабораторних й самостійних завданнях «Декоративний натюрморт» з дисципліни «Живопис». Зокрема, в процесі виконання практичних аудиторних й самостійних робіт студенти набувають навички інтерпретації натуралістичних форм академічної постановки натюрморту для створення творчих робіт засобами декоративного живопису» [2].

Декоративні завдання з натюрморту органічно вписуються в академічну програму і не суперечать основним мальовничим правилам, а впливають безпосередньо з академічної програми. Всі методики та принципи декоративного стилю є подальшим її розвитком і безперервною еволюцією всього академічного мистецтва. У декоративному натюрморті основним завданням є виявлення декоративних якостей природи, створення спільного враження краси, а принцип рішення полягає у перетворенні просторової глибини зображення на умовне площинне [11].

У методичних рекомендаціях сформульовано основні поняття про живопис та натюрморт, види натюрмортів, історія розвитку натюрморту та його особливості, види натюрмортів; розкрито особливості роботи над декоративним натюрмортом: композицією, стилізацією та етапами виконання.

Для наочності посібник доповнено рисунками та роботами студентів ЧДБК.

РОЗДІЛ 1

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета завдання «Декоративний натюрморт»

Метою завдань є:

- ознайомлення із теоретичними основами виконання декоративного натюрморту, законами побудови декоративної композиції натюрморту;
- набуття базових знань з технології роботи основними матеріалами, які застосовано у створенні декоративного натюрморту;
- формування практичних навичок з виконання площинних декоративних композицій натюрморту;
- засвоєння основних методів створення декоративного натюрморту;
- формування й розвиток професійного мислення майбутніх фахівців;
- ознайомлення з основами формоутворення;
- побудова композиції орнаменту [1].

Фахові компетентності – базові (організаційна, мистецтвознавча) та спеціальні (художньо-творча, технологічна), а саме:

- здатність правильно визначати та послідовно виконувати всі етапи побудови декоративної композиції;
- володіння професійним термінологічним апаратом;
- знання історії стилів, напрямів і течій декоративного живопису;
- здатність використовувати у практичній діяльності досвід світової та вітчизняної шкіл декоративного живопису, методів провідних майстрів;
- здатність застосування художніх матеріалів (гуаші, акварелі, туші, темпері тощо);

– володіння виразними образотворчими засобами для створення орнаментальних композицій;

– здатність виявляти орнаментально-ритмічну основу натурної постановки, творчо інтерпретувати її, обмежуватись в кількості використовуваних кольорів, працювати за уявою відносно академічної постановки натюрморту [1].

Результати навчання (знання та практичні навички й уміння). Під час аудиторної та самостійної роботи з виконання декоративного натюрморту студенти використовують набуті знання:

– правильно визначати структурні принципи побудови декоративної композиції натюрморту;

– практично застосовувати теоретичні та технологічні засоби побудови та виконувати декоративну композицію натюрморту;

– виконувати самостійно роботу при створенні художніх проєктів різного призначення і розв'язувати творчі задачі з використанням технологій декоративного живопису;

– аналізувати декоративні твори митців;

– аналізувати зміст, образну мову орнаментальних композицій і визначати засоби виразності (лінія, колір, тон, композиція);

– орієнтуватися в основних стилях і напрямках мистецтва орнаменту;

– використовувати набуті знання і вміння в практичній діяльності та повсякденному житті;

– вміти розкривати особливості їх образної мови [1].

Набуті компетентності повинні бути використані надалі при вивченні наступних дисциплін: «Декоративний живопис», «Станкова графіка», «Художнє моделювання», «Дизайн книги».

Основними формами організації навчального процесу є лабораторно-практичні заняття, консультації педагога, а також самостійна робота з аналогами, літературою, репродукціями,

відвідування музеїв, виставкових зал, фахових виставок тощо, що сприяє розвитку образного мислення та творчих здібностей майбутніх дизайнерів. Набуті знання з декоративного живопису закріплюються у процесі виконання практичних робіт та завершується екзаменом у формі перегляду студентських робіт викладачами кафедри.

Міждисциплінарні зв'язки: При підготовці завдань з декоративного натюрморту врахований принцип комплексного вивчення студентами спеціальних предметів, який передбачає опанування низкою інших спеціальних дисциплін, що забезпечують ефективність виконання завдання. У завданні використовуються міждисциплінарні зв'язки даної дисципліни з курсами «Академічний живопис та кольорознавства» «Композиція», «Історія мистецтва» тощо.

1.2. Методичне забезпечення завдань щодо виконання декоративного натюрморту

Для опанування аудиторного й самостійного завдань використовується:

- навчально-предметний фонд кафедри дизайну ЧДБК;
- зразки робіт студентів з методичного фонду кафедри дизайну ЧДБК спеціальності 022 Дизайн;
- репродукції творів майстрів;
- навчальні посібники;
- силабуси.

1.3. Завдання для роботи «Декоративний натюрморт»

Декоративний натюрморт виконується студентами спеціальності «Дизайн» окремими завданнями на першому, другому, третьому та четвертому курсах на дисциплінах: «Основи дизайн діяльності», «Образотворче мистецтво», «Основи живопису та кольорознавства», «Академічний рисунок і живопис».

1 курс. «Мистецтво (основи дизайн-діяльності)»

Тема 1. Виконання декоративного натюрморту в чорно-білій гамі. У форматі аркуша скомпонувати предмети натюрморту, відшукати та урівноважити ритми білих та чорних плям, узагальнити дрібні форми композиції.

Тема 2. Знайомство з художніми матеріалами. Гуаш. Стилiзований натюрморт. Лінійно-конструктивна побудова. Основні кольорові співвідношення. Виявлення форми та об'єму. Аналіз роботи.

Рис. 1.3.1. Сліпченко К.

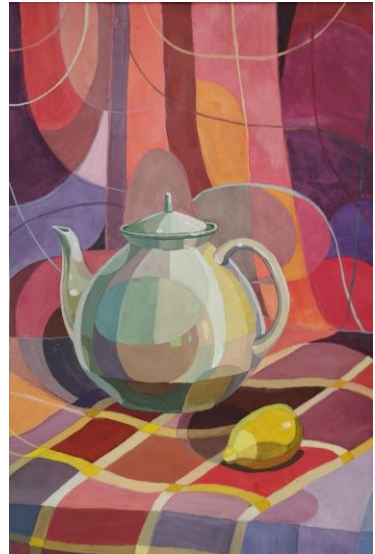

Рис. 1.3.2. Скорина С.

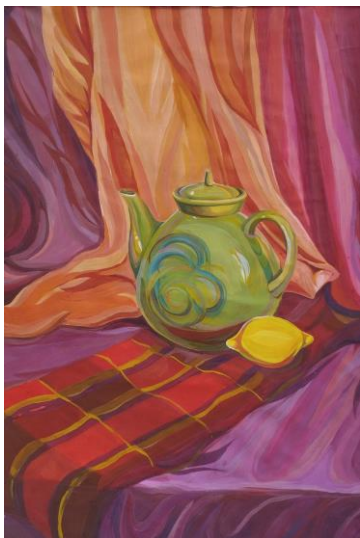

Рис.1.3.3. Крамаренко М.

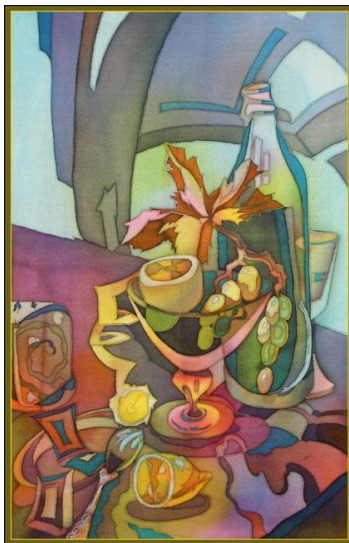

Рис.1.3.4. Декоративний натюрморт

2 курс. «Основи живопису та кольорознавства»

Тема 1. Створити гармонійну декоративну композицію за допомогою декоративних площин, орнаментики, контурів на основі академічної постановки з використанням додаткових кольорів. Колірна гамма обмежена і має бути гармонічно поєднана, з кольоровою і світловою домінантою. Колірне вирішення має містити контраст, який доповнює один одного (наприклад жовтий та фіолетовий), їх суміш між собою, а також білий колір.

Рис.. 1.3.5. Буденко В.

Рис. 1.3.6. Левченко А.

Рис. 1.3.7. Залозна С.

Рис. 1.3.8. Білоус Л.

Рис. 1.3.9. Герашенко А.

Рис. 1.3.10. Калашник І.

3 курс. «Образотворче мистецтво (рисунок, живопис)»

Тема 1. 1). Створити копію декоративного натюрморту. Підібрати декілька варіантів аналогів декоративного натюрморту, затвердити один для копіювання. Перенести максимально точно рисунок за допомогою використання модульної сітки, збільшити або зменшити розміри авторського рисунка. Відтворити правильно авторські кольори та відтінки.

2). Стилізувати академічний натюрморт у стилі обраного декоративного натюрморту. Створити колористичну композицію за допомогою декоративних площин, орнаментики, контурів.

Рис. 1.3.11. Копія Бойко А.

Рис. 1.3.12. Бойко А.

Рис. 1.3.13. Копія Дилюк Д.

Рис. 1.3.14. Дилюк Д.

Рис. 1.3.15. Копія Геращенко А.

Рис. 1.3.16. Геращенко А.

Тема 2. Створити декоративний натюрморт «Народні мотиви» на основі натурної постановки. Дослідити насиченість кольору та орнаментальний декор. Рішення декоративно-площинне. Створити колористичну композицію за допомогою декоративних площин, орнаментики, контурів тощо.

Рис. 1.3.17. Євсєєва О.

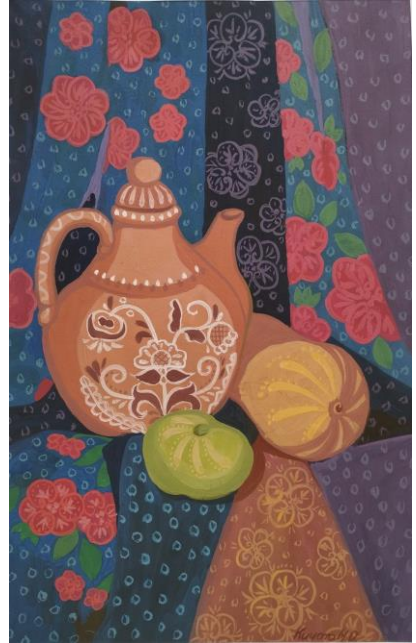

Рис.1.3.18. Кичата М.

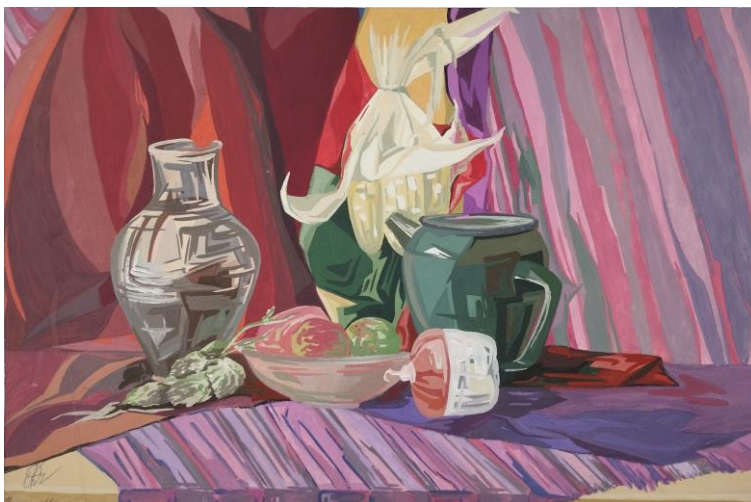

Рис. 1.3.19. Іваненко М.

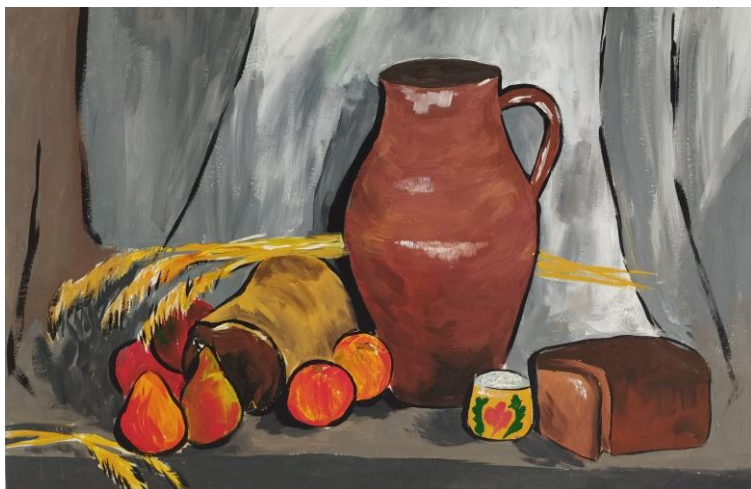

Рис. 1.3.20. Карпенко Я.

Рис. 1.3.21. Ковальова А.

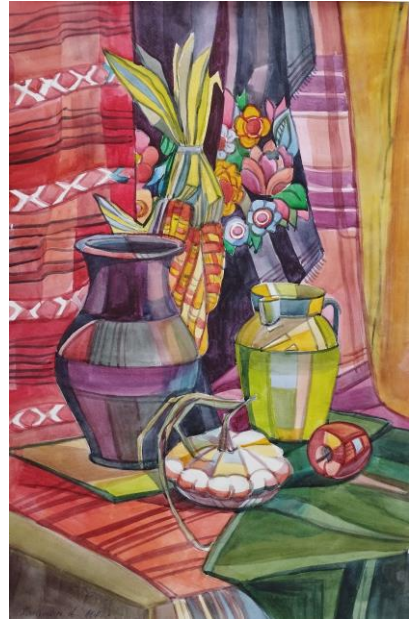

Рис. 1.3.22. Коломієць А.

Тема 3. Створити декоративний натюрморт «Атрибути мистецтва» на основі натурної постановки з однаковим заданим модулем (квадратики, плями, ромби тощо).

Рис. 1.3.23 Куц Ю.

Рис. 1.3.24. Козленко М.

Рис. 1.3.25. Шаповалова А.

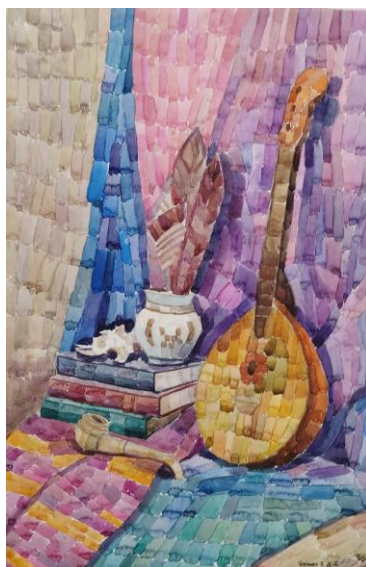

Рис. 1.3.26. Чобітько В.

Рис. 1.3.27. Литвин Д.

Рис. 1.3.29. Робота студента

Рис. 1.3.28. Козленко М.

Рис. 1.3.28. Дилук Д.

4 курс «Образотворче мистецтво (рисунок, живопис)»

Тема 1. Створити декоративний натюрморт з гіпсовим торсом Венери на основі академічної постановки. Задача поступово наблизилась до передачі форм та фактури людського тіла засобами живопису. Створити врівноважену декоративну композицію в площині аркуша з лінійно-конструктивною побудовою. Передати об'єм торса, кольорові рефлекси живописними засобами. Створити цілісну колористично-декоративну композицію, застосувати тепло-холодні співвідношення кольору.

Рис. 1.3.30 Дубенець М.

Рис. 1.3.31. Сиваченко В.

Рис. 1.3.32. Куц Юлія

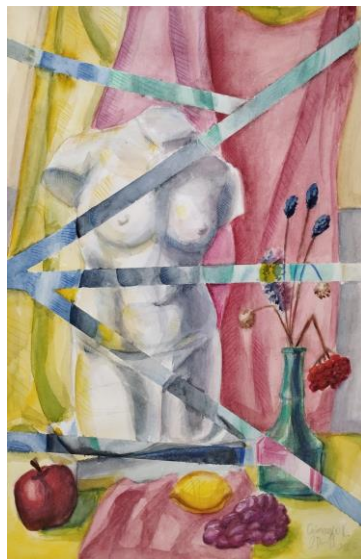

Рис. 1.3.34. Сліпченко К.

Рис. 1.3.36. Мамай М.

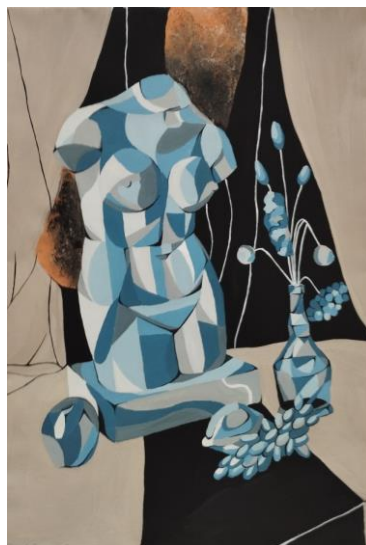

Рис. 1.3.37. Бойко А.

Оформлення робіт на перегляд:

Декоративний натюрморт створюється на форматі А2 і оформлюється в біле паспарту з паперу шириною 3 см. Матеріали для виконання аудиторних та самостійних завдань: білий папір, олівець, гуаш, акварель.

Контроль знань та умінь студентів

Контроль знань та умінь студентів з живопису здійснюється шляхом оцінювання якості представлених творчих робіт під час перегляду викладачами відділення дизайну за 100-бальною шкалою ЧДБК.

РОЗДІЛ 2
НАТЮРМОРТ ЯК ЖАНР
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

2.1. Основні поняття про живопис

Живопис – один з головних видів образотворчого мистецтва, що базується на відтворенні зорових образів через нанесення фарб на тверду основу; а також твори мистецтва, виконані в такий спосіб. Властивість перетворювати поверхню на подібність багатоманітних просторів, різноманітні виражальні засоби та широкі образні можливості забезпечили живопису провідне місце в історії художньої культури [9].

Головна особливість живопису полягає в тому, що зображення форми та простору, образів і дій будується виключно за допомогою кольору й означає «писати живо».

Живопис виник в епоху пізнього палеоліту (40 тис. р. до н. е.) як наскельний розпис; всебічного розвитку набув у 16–17 ст., коли встановився розподіл мистецтва на жанри й набула поширення техніка олійного малярства. Упродовж свого існування живопис зазнавав еволюцій, що змінювали його змістовно-естетичні виміри, зокрема з появою на межі 19–20 ст. абстрактного, нефігуративного мистецтва, нових ідей та концепцій зображальності у 20 – на поч. 21 ст.. За призначенням і місцем розташування виділяють монументальний (стінопис в архітектурі) та станковий (як правило, експонується в інтер'єрі) [9].

Станковий живопис – живописні твори, що мають самостійне значення і сприймаються незалежно від доквілля. Його головною формою є картина – цілісний, завершений художній твір, що послідовно втілює авторський задум, створює самодостатній ілюзорний простір, розрахований на цілеспрямовану увагу глядача. У станкового живопису наявні великі можливості малярного мистецтва розкривати різноманітність змісту при глибинній розробці форми [9].

Монументальний живопис безпосередньо пов'язаний з архітектурою, прикрашає стіни, стелі, підлогу тощо, елементи архітектурних споруд; може бути розташованим в інтер'єрі та екстер'єрі будівлі. До його технік належать всі види розпису на штукатурці (фреска та її різновиди), мозаїка, вітраж, енкаустика, сграфіто, майоліка, а також зроблені спеціально для певного приміщення живописні панно на полотні та гобелени, виконані в інший спосіб форми плоского живописного декору [9].

Формами станкового живопису є також етюди (зроблені переважно за один сеанс твори, фрагментарні за змістом та формальним вирішенням) та ескізи (підготовчі композиції до майбутніх творів). У живописі широкий діапазон технік, які виділяють за різновидами барвників (пігментів) та засобами їх закріплення: олійний живопис, акварель, темпера, емаль, гуаш, туш, пастель, фреска, енкаустика, клейовий живопис, акрил, змішані техніки; фарби можуть бути виконані з натуральних та штучних пігментів. Твори, виконані аквареллю чи пастеллю, залежно від задуму автора можуть відносити до графіки. Живопис необхідно відрізнити від розпису, методика якого визначається характером декорованої поверхні. У 20 ст. винайшли синтетичні фарби на полімерах (акрилік, вініли тощо), у комп'ютерну добу живопис створюють за допомогою цифрових технологій [9].

Атрибутом картини традиційно є рама, що, крім прикраси, має підкреслювати його завершеність та самостійність, відокремленість зображеного в картині ілюзорного простору. Традиційний формат картини (прямокутник, коло, овал). У 20 ст. живопис урізноманітнили іншими формами, стали часто відмовлятися від рам, наголошувати на новій естетиці репрезентації твору. Найбільш поширені твори живопису – на полотні, дереві, картоні, папері, архітектурних поверхнях, зокрема й на декоративних предметах (найчастіше – посуді),

а також на камені, шовку, склі, метали, асфальті, шкірі (на тілі людини – бодіарт, тварини). Традиційно написані пензлем, у новітній час твори живопису виконують також за допомогою мастихіна, аерографа, фарборозпилювачів, трафаретів, фотохімічним способом [9].

Через широкий діапазон виражальних засобів (композиція, рисунок, колорит), живопис може використовувати відтінки одного й того ж кольорового тону, бути побудованим на системі взаємопов'язаних тонів (колористична гама), кольористичних градаціях. Класичний багатшаровий живопис, що складався з поступового накладання прозорих та напівпрозорих шарів (підмальовок), у новий час змінювали на інші системи (зокрема одношаровий – алла прима, живопис із виразними фарбовими фактурами, такий, що імітує фотографію, телезображення). Особливі види живопису – іконопис, мініатюра, діорама, панорама, театральнo-декораційнi і кінодекораційне мистецтво. Живопис належить до просторових мистецтв, відрізняється від скульптури переважно пласким не об'ємним) характером, від графіки – значущою роллю кольору. Формальні відмінності між видами мистецтв не є абсолютними: живопис може бути також монохромним (виконаним однією фарбою, зокрема в техніці гризайлю). Використання різноманітних фактур, технік колажу надає живописним творам об'єму, наближає їх до рельєфу та художнього об'єкта [9].

Живопис можна поєднувати з іншими видами мистецтв, використовувати в оформленні природних та рукотворних середовищ. Головні жанри живопису відповідають жанрам мистецтва загалом: портрет, пейзаж, натюрморт, ню, історичний жанр, батальний жанр, марина тощо. Однак жанровий розподіл, характерний для мистецтва 17–19 ст., в епоху модернізму зазнав перетлумачення. З появою та поширенням абстрактного мистецтва стали виділяти фігуративний (предметний) та нефігуративний (абстрактний) живопис. На зміну жанровим

відмінностям прийшли розділення за художніми напрямками – імпресіонізм, неоімпресіонізм, символізм, експресіонізм, кубізм, футуризм, сюрреалізм, гіперреалізм, геометричні та ліричні (експресіоністські) абстракції, які не тільки урізноманітнили діапазон художньої мови, методів живопису, а й поставили під сумнів картину як усталену його форму. Інтерес до живопису актуалізувався в епоху постмодернізму, що повернув увагу до фігуративних форм художнього висловлювання, висунув нові концепції інсталяційних картин, методів «нон-фініто». Постмодерністський живопис утверджував еkleктичність як ідейно-змістовну категорію, вдавався до цитат, трансформацій усталених образів, традицій, стереотипів, кліше. З початком нової медійно-глобалізаційної епохи складається постмедійний живопис, що інтерпретує естетику екрана та виміри пов'язаної з ним нової візуальної культури. Попри зміни в мистецтві живопис залишається одним з найусталеніших його видів, що постійно оновлюється, часто виступає цариною художніх новацій, існує сьогодні на перетині різноманітних творчих практик [9].

2.1.1. Український живопис

В українському мистецтві живопис є одним з провідних видів. Його еволюція загалом відбувалася в річищі європейського мистецтва, хоча мала свої відмінності. До найдавніших пам'яток належать печерні розписи в Криму доби раннього християнства. Визначним явищем став монументальний живопис (фрески та мозаїки київських соборів), книжкові мініатюри, іконопис доби середньовіччя та бароко. До видатного явища українського живопису належить портрет (парсуна) кінця 16 – 18 ст. Нові тенденції позначилися у вітчизняному живописі доби модернізму. Одним з найяскравіших та своєрідних його явищ стала школа М. Бойчука, спрямована на відродження стінопису, створення

національної версії мистецтва на основі іконопису, народного мистецтва, малярства раннього Відродження. Видатними живописцями початку 20 ст. стали митці з України Екстер О., Богомазов О., Малевич К., Татлін В., Єрмилов В., Петрицький А., Меллер В. та ін., які не тільки утвердили в малярстві нові художні мови, а й додали до тих, що існують, виразний український національний характер. Усупереч пануванню соцреалізму (1930-і рр. – перша половина 1980-х рр.), що нівелював авторську індивідуальність, заперечував національну своєрідність та художні традиції, відокремив вітчизняне мистецтво від світового досвіду. Українські живописці цього часу Волобуєв Є., Гавриленко Г., Дубовик О., Звіринський К., Єгоров Ю., Левич Я., Лимарев А., Луцкевич Ю., Сельський Р., Сільваші Т., Цюпко В., Яблонська Т. та ін. створили своєрідні версії модерністського живопису. Значущим явищем української художньої культури другої половини 20 ст. був стінопис, який урізноманітнив художню мову мистецтва, розширив коло традицій, увів нові матеріали та образні рішення (творчість Горської А., Григорова В., Задорожного В., Зарецького В., Каткова Е., Ламаха В., Литовченка І., Мельниченка В., Морозова М., Прядки В., Рибачук А., Стороженка М., Шкарапути М. та ін.). Нефігуративний живопис програмно розвивали художники групи «Живописний заповідник». Нові форми картин стали видатним явищем «української нової хвилі» кінця 1980 – початку 1990-х рр. – вітчизняної версії постмодерну (Вишеславський Г., Голосій О., Кавсан Д., Керестей П., Панич С., Раєвський В., Реунов К., Ройтбурд О., Савадов А., Сенченко Г., Соломко Ю., Тістол О., Цаголов В. та ін.) [9].

2.1.2. Декоративний живопис

Декоративний живопис – це сукупність художніх властивостей, що підсилюють емоційну виразність і художньо організаційну роль творів пластичних мистецтв у навколишньому предметному середовищі людини. Важливу роль у створенні ефекту декоративності твору грає декор (орнамент або його деталі), виразність природної фактури матеріалів і властивих їм особливостей пластичної форми, композиції, організація лінійних ритмів, пластичних обсягів і колірних плям, інтенсивність звучання кольору, виразність і фактура барвистого мазка тощо [6].

Декоративний живопис – частина архітектурної концепції чи виробу декоративно-прикладного мистецтва, що призначені для оздоблення та прикраси або ж для підкреслення, вираження конструкцій, форм і функцій будівлі або предмету. Декоративність – особливість твору мистецтва, що обумовлена його колористичним і композиційно-пластичним ладом, форма вираження краси. Декоративний живопис щільно зв'язаний з архітектурними спорудами або творами прикладного мистецтва. У першому випадку такий живопис називають монументальним живописом, як внаслідок його розмірів, так і в силу тісного його взаємозв'язку з архітектурою. Відмінність монументального живопису від станкового полягає у тому, що він і за змістом і фізично невіддільний від того об'єкта, для якого він виконується. Зв'язок цей обумовлює і зміст (сюжет) декоративно-живописного твору, його форму, техніку, тобто способи виконання [6].

Проблема декоративності для живописця полягає в тому, що йому не можна втратити змістовності, глибини та почуття зв'язку з природою, але водночас не можна знехтувати естетичними вимогами, або, простіше, красою живопису. Декоративний живопис передбачає глибоке вивчення

локального кольору, композиції колірних плям, пошук виразних акцентів і ефектних просторових рішень. В системі європейської естетики нового часу повноцінним вважається такий живопис, який синтезує змістовний і декоративний початок. Якщо ж художник занадто наближається до одного з полюсів, він зустрічає осуд колег і глядачів [6].

2.2. Основні поняття про натюрморт

Натюрморт (фр. Nature morte – мертва натура) – жанр образотворчого мистецтва, що показує неживі предмети, розміщені в реальному побутовому середовищі та організовані в єдину групу. У натюрморті зображуються предмети побуту, праці, творчості, квіти та плоди, бита дичина, виловлена риба, драперії, що входять в створений художником контекст [15].

Спеціальна організація мотиву (так звана постановка) – один з основних компонентів образної системи жанру натюрморт, крім неживих предметів (наприклад, предметів домашнього вжитку) в натюрморті зображують об'єкти живої природи, ізольовані від свого природного оточення і тим самим звернені на річ, – рибу на столі, квіти в букеті тощо. Зображення живих, рухомих істот – комах, птахів, звірів, навіть, людей – може інколи входити в натюрморт, але лише для доповнення його основного мотиву. У порівнянні з іншими жанрами в натюрморті виростає значущість малих предметів, виділених з контексту побуту. Специфіка жанру визначає підвищену увагу художника (і глядача) до структури та деталей об'ємів, фактури поверхні, проблемам зображення [18].

Завдання художника, що зображає натюрморт, – передати колористичну красу предметів, що оточують людину, їх об'ємну і матеріальну сутність, а також висловити своє ставлення до зображуваних предметів. Малювання натюрморту особливо корисне у навчальній практиці для опанування живописною майстерністю, оскільки в ньому художник початківець осягає закони колірної гармонії, набуває технічної майстерності

живописного моделювання форми. У натюрморті художники прагнуть показувати світ речей, красу їхніх форм, фарб, пропорцій, відобразити своє ставлення до цих речей. При цьому в натюрмортах відображається людина, її інтереси, культурний рівень і саме життя. Упорядкування натюрморту передбачає вміння зображати форму різних предметів, використовувати світлотінь, перспективу, закони кольору. Основи складання натюрморту це такий підбір предметів, при якому загальний зміст та тема його виражені найчіткіше. Існує кілька видів натюрмортів: сюжетно-тематичний; навчальний; навчально-творчий; творчий. Натюрморти розрізняють: за колоритом (теплий, холодний); за кольором (зближені, контрастні); за освітленістю (пряме освітлення, бічне освітлення, проти світла – контражур); за місцем розташування (натюрморт в інтер'єрі, у пейзажі); за часом виконання (короткостроковий – етюд та довготривалий – багатогодинні постановки); за постановкою навчальної задачі (реалістичний, декоративний тощо). Він може бути як самостійним, так і складовою частиною жанрової картини або пейзажу. Нерідко пейзаж чи жанрова сцена самі лише доповнюють натюрморт. Натюрморт в інтер'єрі припускає розташування предметів в середовищі, де об'єкти натюрморту знаходяться в сюжетному підпорядкуванні з інтер'єром. Сюжетно-тематичний натюрморт має на увазі об'єднання предметів темою, сюжетом. В навчальному натюрморті, як у сюжетно-тематичному, необхідно узгодити предмети за розміром, тоном, кольором та фактурою, розкрити конструктивні особливості предметів, вчити пропорції та виявити закономірності пластики різних форм. Навчальний натюрморт має назву академічний або постановочний. Навчальний натюрморт відрізняється від творчого суворою постановкою мети: дати студентам основи образотворчої грамоти, сприяти активізації їх пізнавальних здібностей та залучати до самостійної творчої роботи [5].

2.3. Види натюрмортів

Існує кілька видів натюрмортів:

- сюжетно-тематичний;
- навчальний;
- навчально-творчий;
- творчий [3].

Натюрморти розрізняють:

- за колоритом (теплий, холодний);
- за кольором (зближений, контрастний);
- за освітленістю (пряме освітлення, бічне освітлення, проти світла – контражур);
- за місцем розташування (натюрморт в інтер'єрі, у пейзажі);
- за постановкою навчального завдання (реалістичний, декоративний) [3].

Натюрморт у пейзажі (на пленері) може бути двох типів: перший – постановка відповідно до обраної теми, інший – природний, «випадковий». Він може бути як самостійним, так і складовою частиною жанрової картини або пейзажу. Нерідко пейзаж або жанрова сцена лише доповнюють натюрморт [3].

Натюрморт в інтер'єрі передбачає розташування предметів в оточенні великого простору, де об'єкти натюрморту знаходяться в сюжетній супідрядності з інтер'єром [3].

Сюжетно-тематичний натюрморт має на увазі об'єднання предметів темою, сюжетом [3].

У навчальному натюрморті як у сюжетно-тематичному, необхідно узгодити предмети за розміром, тоном, кольором і фактурою, розкрити конструктивні особливості предметів, вивчити пропорції та виявити закономірності пластики різних форм. Навчальний натюрморт носить також назву академічний або постановочний. Навчальний натюрморт відрізняється від творчого строго поставленою метою: дати студентам основи

образотворчої грамати, сприяти активізації їх пізнавальних здібностей і долучати до самостійної творчої роботи [3].

Робота над натюрмортом може відбуватись як у приміщенні при денному чи штучному освітленні або на пленері.

Натюрморт може передавати не тільки форму й фактуру предметів, а й віддзеркалювати епоху та історичні події, впливаючи таким чином на естетичне уявлення людей, формуючи їх художній смак.

2.4. Історія розвитку натюрморту

Як самостійний жанр в мистецтві натюрморт з'явився на рубежі XVI–XVII ст. в Голландії та Фландрії й відтоді використовується багатьма художниками для передачі безпосереднього зв'язку мистецтва з життям і побутом людей. Це час художників, які прославили себе в жанрі натюрморту П. Класа, В. Хеди, А. Бейерена і В. Кальфа, Снейдерса тощо. Натюрморт – найбільш улюблений жанр в мистецтві багатьох сучасних художників. Натюрморти пишуть на пленері, в інтер'єрі, прості та складні постановки, традиційні та гостросучасні аранжовані набори предметів з повсякденного життя людини [14].

Поряд з побутовим жанром, натюрморт довгий час вважався другорядним видом живопису, в якому неможливо висловити високі громадські ідеї, цивільні чесноти. Однак великі майстри довели, що речі можуть характеризувати й соціальне становище, і спосіб життя їх власника, породжувати, таким чином, різні асоціації та соціальні аналогії. Стародавні автори згадують перших майстрів натюрморту – грецького маляра Пернакосе, котрий жив у епоху еллінізму. Можливо, що його картини послужили зразками для фресок в Помпеях. Це яскраві та соковиті зображення квітів, фруктів, а також ритуальних судин, письмових приладів, монет [14].

Найбільш розповсюдженим різновидом натюрморту є зображення предметів домашнього ужитку. Цей тип натюрморту, тісно пов'язаний з розвитком побутового жанру, інтер'єру, пейзажу, який яскраво розцвів у західноєвропейському мистецтві 17 століття. Кожна національна художня школа самобутньо розв'язувала цю проблему. Так, наприклад, голландський натюрморт 17 ст. вражає багатством тем. У кожному художньому центрі країни живописці воліли свої композиції: в Утрехті – з квітів і плодів, в Гаазі – з риби, у Харлеме писали скромні «сніданки», в Амстердамі – розкішні «десерти», а в університетському Лейдені – книги та інші предмети для занять науками та традиційні символи мирської суєти – череп, свічку, пісочний годинник [14].

В натюрмортах які стосуються початку 17 століття, предмети розставлені в строгому порядку, немов експонати в музейній вітрині. У подібних картинах деталі наділені символічним значенням: яблука нагадують про гріхопадіння Адама, а виноград – про спокутну жертву Христа, раковина – оболонка, залишена істотою, яка колись в ній існувала, зів'ялі квіти – символ смерті, метелик, що народився з кокона, означає воскресіння. Такі, наприклад, полотна Балтазара ван дер Аста (1590 – 1656 рр.) (Рис. 2.4.1.) [14].

Рис. 2.4.1. Балтазар ван дер Аст «Квіти та фрукти» [1]

У художників нового покоління речі не стільки нагадують абстрактні істини, скільки служать для створення самостійних художніх образів. У їхніх картинах звичні предмети знаходять особливу чи не помічену колись красу. Інтимність, простота і серйозність творів живописців харлемської школи Пітера Класа і Віллема Хеди відображають побутовий уклад, смаки, симпатії та настрої першого покоління голландського буржуа, що існує у вільній, незалежній країні [14].

Рис. 2.4.2. Віллем Хеда Клас «Натюрморт з золотим кубком» [2]

У другій половині 17 століття місце скромних «сніданків» Класа і Хеди займають багатші і ефектні «десерти» Абрахам ван Бейерена і Віллема Кальфа. На їх полотнах зображені грандіозні піраміди із дорогого посуду та екзотичних фруктів. Тут і карбоване срібло, і блакитний фаянс, і кубки з морських раковин, квіти, виноградні грони, напівочищені плоди. У цих натюрмортах передається з любов'ю увага до особливостей кожного предмета, вміння тонко передати матеріал і фактуру, вишукані барвисті поєднання, відчувається віртуозна майстерність в передачі кожного предмета (Рис. 2.4.2.) [14].

Різким контрастом до цих невеликих полотен виглядають картини фламандських художників того ж часу. Це величезні декоративні натюрморти із зображенням соковитих і спілих плодів, фруктів, битої птиці, кабанячих і оленячих голів,

розібраних м'ясних туш, різноманітних риб, від звичайних до рідкісних і екзотичних порід. Автором цих картин був Ф. Снейдерс (1579–1657 рр.), а самі полотна складають оригінальний і своєрідний тип натюрморту, що отримав назву «лавки» («Рибна лавка», «Лавки», «Фруктова лавка», «Натюрморт з лебедем») (Рис. 2.4.3). [14].

Рис. 2.4.3. Франс Снейдерс «Лавки» [3]

У 18 столітті у Франції з'являються чудові полотна С. Шардена (1699–1779 рр.). Майстер був знайомий з голландськими та іспанськими традиціями цього жанру, але його ставлення до натюрморту неповторне та оригінальне. Для своїх картин він вибирав кілька дуже простих предметів («Мідний бак», «Трубки й глечик»), складав з них сувору і ясну композицію. Фарби художника або яскраві, або приглушені. С. Шарден першим став писати саму плоть, матерію речей їх справжнім кольором, замість того, щоб розфарбовувати їх.

Інтерес до натюрморту значно посилюється в другій половині 19 століття. Імпресіоністи у Франції наголошують на мальовничому сприйнятті світу речей, розв'язують проблеми світло-колірних відносин, нерідко трактують натюрморт як своєрідне декоративне панно [14].

Постімпресіоністи (Ван Гог, А. Матісс П. Сезанн) в натюрмортах акцентують свіжість першого враження, розробляють складні проблеми композиційного і колірного рішення картини. Надзвичайно колористичну експресивність А. Матісса видно в роботах: «Соняшники у вазах» – тепла колірна гамма; «Фрукти й кавник» – холодна гама; «Синій горщик і лимон» – колірна домінанта. П. Сезанн в натюрмортах чудово використовував властивості холодних тонів йти у глибину, а теплих – висуватися назустріч («Фрукти», «Натюрморт з яблуками», «Персики та груші») (Рис. 2.4.5.). Він також стверджував, що «все в природі ліпиться у формі кулі, конуса, циліндра...»; просторове сприйняття предмета залежить від його кольору [14].

Рис. 2.4.4. Вінсент Ван Гог
«Соняшники у вазі» [4]

Рис. 2.4.5. Поль Сезанн «Натюрморт с
яблоками і апельсинами» [5]

З початку 20 століття натюрморт стає свого роду творчою лабораторією живопису. Майстри фовізму йдуть шляхом загостреного виявлення емоційних і декоративно-експресивних можливостей кольору і фактури, в той час, як представники кубізму (П. Пікассо) стверджують нові способи передачі простору і предметів: конструюють об'єми на площині, розчленовують форми на прості геометричні тіла, сприймають з різних точок зору, застосовують суворі, майже монохромні тони, в потім вводять в картини колажі – різні присипки, шматки газет та інші матеріали [14].

У закордонному натюрморті середини й другої половини 20 століття виділяються роботи італійського живописця Д. Моранді, що відрізняються м'яким споглядальним настроєм, ясними композиційними побудовами, бляклою колірною гамою. Соціальні тенденції відбито в експресивних, скупих за підбором предметів творах мексиканців Д. Рівери, Д. Сікейроса, італійця Р. Гуттузо [14].

2.4.1. Особливості історичного розвитку декоративного натюрморту

Піджанр виник на рубежі XIX – XX століть, коли нове покоління майстрів почало активно експериментувати із кольором та формою. Прагнення порвати з канонами академізму надихнуло митців на активне використання нетрадиційних колористичних ефектів та методів створення візуальних ілюзій. Поява перших декоративних натюрмортів пов'язані з розвитком таких напрямів, як кубізм і фовізм. Фовісти навчилися творити приголомшливі образи фруктів і ваз за допомогою кольорових контрастів між хроматичними площинами, а кубісти загострили увагу глядача на прихованих у них геометричних формах. Майстри нової генерації розкривали внутрішню структуру предметів, надавали їм жвавості за допомогою композиційних ритмів та мозаїчністю колористичних плям [7].

Пізніше художники почали також експериментувати з фактурою, досягати при цьому приголомшливої виразності стилізованих предметів. Існувала ще одна причина, що спонукала художників відходити від суворох канонів класичного натюрморту. Річ у тому, що майстри втомилися від нагромадженої композиції, напівтонів та інших методів посилення реалістичності зображень. Прості кольори та форми допомагали висловити сутність дійсності, уявити світ у його безпосередності. Ідея відмовитися від складних форм виразності заради очищення сутності художніх образів від усього наносного пізніше була у всій повноті реалізована у концептуалізмі. У цьому сенсі є підстави вважати декоративний натюрморт предтечею однієї з найвпливовіших напрямів сучасного мистецтва [7].

Найвідоміші декоративні натюрморти

1. «Натюрморт з соняшниками» Вінсент ван Гог (1888) (Рис. 2.4.4.). Серію натюрмортів із соняшниками було створено незадовго до смерті художника. За словами автора, саме з цими

кольорами у нього сформувався особливий зв'язок. Блідо-жовта ваза на тлі жовтого столу та соняшників створює ілюзію присутності «світла у світлі». На жаль, художник так і не дочекався належної уваги до своєї творчості за життя: роботи йому доводилося писати у злиднях під час лікування у психіатричній клініці. Зате після смерті він став одним із найбільш продаваних художників світу. Один з натюрмортів з улюбленими квітами Ван Гога був проданий у 1987 році за 22 млн фунтів стерлінгів [7].

2. «Натюрморт: ваза з ірисами на жовтому тлі» Вінсент ван Гог (1889) (Рис. 2.4.6.). Ще одна робота художника, написана під час перебування у психіатричній лікарні. Кордон між столом та заднім фоном чітко визначений темною лінією. Цей характерний для декоративного натюрморту метод використовує для промальовування квітів, листя і стебел. Картина привертає увагу дивовижним балансом кольору та форми. Квіти з темно-синіми плямами рівномірно розподілені по всьому простору полотна, контрастують із заднім фоном та світлими пелюстками. Тональність картини викликає у глядача відчуття спокою та умиротворення. Можливо, майстер писав її під час одного з недовгих періодів внутрішньої рівноваги [7].

3. «Червоні рибки», Анрі Матісс (1912) (Рис. 2.4.7.). Загалом відомо близько 9 картин пензля майстра, у яких з'являються золоті рибки. Декоративний натюрморт демонструє виразність художньої мови фовізму та її вміння викликати в глядача яскраві емоції. Дещо спрощена манера зображення деталей допомагає відірватися від форм і сконцентруватися на кольорах «мертвої природи». У пізніші періоди творчості Матісс дещо пом'якшив кольори на палітрі. Але «Червоні рибки» зберегли для майбутніх поколінь пам'ять про справжню пристрасть художника, що відображена в насичених червоно-жовтогарячих, рожевих та зелених відтінках. Ідею для картини майстер знайшов під час відвідування Марокко, де місцеве населення заворожено розглядало зображення із золотими рибками [7].

Рис. 2.4.6. Вінсент Ван Гог
«Натюрморт: ваза з ірисами на
жовтому тлі» [6]

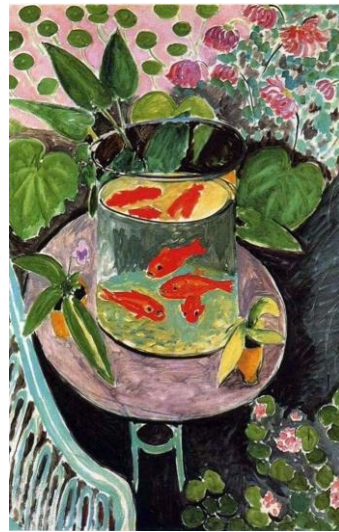

Рис. 2.4.7. Анрі Матісс
«Червоні рибки» [7]

4. «Натюрморт» Казимир Малевич (1911) (Рис. 2.4.8.). Відомий український живописець польського походження увійшов до історії образотворчого мистецтва як творець супрематизму. Але перед тим як написати свій знаменитий «Чорний квадрат» художник тривалий час експериментував із різними техніками та стилями. Для роботи над полотном майстер вибрав техніку клуазоне, відмінною особливістю якої є використання товстих чорних ліній для обведення монохромних кольорових плям. Неоднорідна манера виконання картини говорить нам про її експериментальний характер [7].

5. «Натюрморт з квітами та лимонами» Пабло Пікассо (1941) (Рис. 2.4.9.). Картина була написана під час окупації Парижа військами Вермахту. Попри тривогу, розсіяну в повітрі Європи, майстер знайшов у собі сили займатися малюванням квітів і фруктів [7].

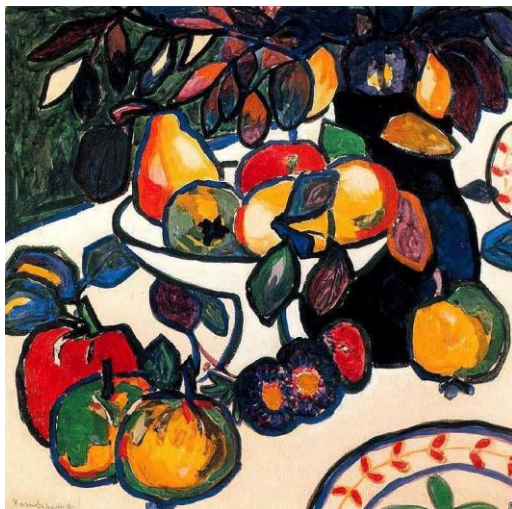

Рис. 2.4.8. Казимир Малевич Натюрморт [8]

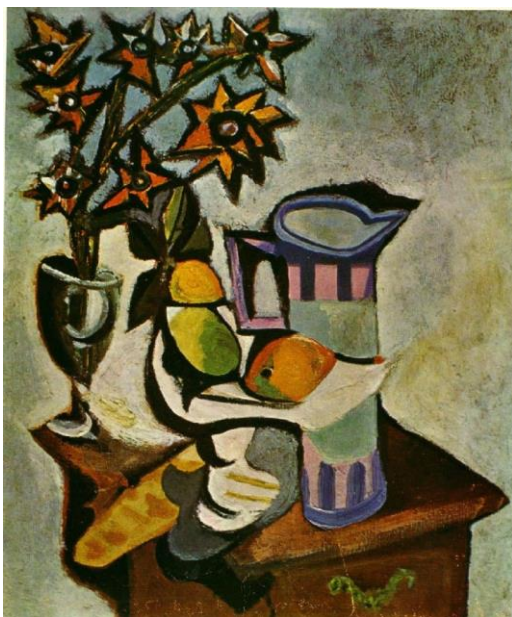

Рис. 2.4.9. Пабло Пікассо Натюрморт з квітами та лимонами [9]

РОЗДІЛ 3

РОБОТА НАД ДЕКОРАТИВНИМ НАТЮРМОРТОМ

3.1. Декоративний натюрморт

Вперше словосполучення «декоративний натюрморт» стало вживатися на початку 20-го століття, саме в ті часи, коли спостерігався процес появи великої кількості різних нових напрямків у мистецтві, в тому числі в живописі. Останні роки 19-го століття і початок 20-го взагалі стали періодом пошуку всіляких нових фактур, відчайдушних експериментів над простором, кольором і формою [8].

Декоративний натюрморт, як і декоративний живопис в цілому – це творчий перехід від натури до вирішення композиції втілення її в різних матеріалах. У роботі над декоративним натюрмортом можна навчитися, як за допомогою кольору створювати ритм та об'єднувати різні предмети, бачити не тільки окрему річ на ізолюваному тлі, а предмети в їх взаємозв'язку [8], [3].

Завдання з декоративного натюрморту допомагають студенту сміливо вирішувати колористичні та композиційні завдання. Для надання більш виразного образу декоративного натюрморту й надання емоціонального забарвлення можна придумати своєрідну тему в натюрморті, на кшталт: «весна», «зима», «вечір», «Африка», «цирк», «театр», «спорт» або щось інше, що хвилює художника.

Декоративними заведено називати натюрморти, основним призначенням яких є прикраса чого-небудь, як правило, інтер'єру. Взагалі натюрморт як жанр образотворчого мистецтва представляє величезні можливості для декоративної стилізації – йому за визначенням складно бути не декоративним. Багато талановитих художників, які створювали натюрморти, працювали в абсолютно різній манері, проте їх полотна в рівній мірі можна назвати декоративними [8].

Важливою рисою декоративного натюрморту є виявлення характерних якостей природи, створення загального враження цілісності та завершеності, відмова від усього випадкового, підпорядкування взаємозв'язку кольору, плям, декору, конкретному завданню в натюрморті. Він не є точним зображенням академічної постановки натюрморту, а скоріше роздум з приводу даної природи: це відбір і відкладення самого характерного або асоціації від нього [8].

В декоративному натюрморті студент може використовувати декор предметів (орнамент або його деталі); рисунок на драперіях; виразність природної фактури матеріалів і властивих їм пластичної форми, композиції; організація лінійних ритмів; пластичних об'ємів і колірних плям; інтенсивність звучання кольору; виразність і фактура барвистого мазка тощо [5].

Для ускладнення форми зазвичай використовуються елементи декоративного орнаменту. Автор має можливість стилізувати предмет на свій розсуд, іноді використовується метод значного відходу від природи. Більш того, об'ємні форми – фрукти, квіти, вази, глечики – можуть зберігати свої плавні реальні лінії або ж доходити до геометричних накреслень, що тяжіють до абстрактних зображень [8].

Існує кілька способів вирішення декоративного натюрморту:

1. площинність, коли відбувається узагальнення повітряної та лінійної перспективи;
2. локальність рішення кольору, узагальнення кольору і тону;
3. конструктивізм, коли в будь-якій формі необхідно побачити насамперед структуру, формоутворення;
4. орнаментальність, коли предмет перетворюється в деталь орнаменту, мереживо;

5. образність, коли відбувається переосмислення реалістичного зображення в образ [18].

При виконанні декоративного натюрморту можна відштовхуватися від натурного варіанта постановки, стилізувати предметний світ, пов'язувати його форму не з власним локальним предметним кольором, а підпорядкованому правилам побудови колориту. Не обов'язково слідувати канонам академічного живопису. У полі зору залишаються конструктивний початок, розкриття форми, а потім застосовуються закони кольорознавства [18].

Характерною особливістю, якою відрізняється декоративний натюрморт – це допустимість умовного відображення реальних предметів, він не вимагає беззастережного виконання деяких постановочних завдань, таких, наприклад, як відображення матеріальності, простору, форми. Дуже обмежені вимоги пред'являються і до плановості зображення [8].

Таким чином, створення декоративних натюрмортів на основі академічних – це дивовижний процес переосмислення стилізації форми предметів, їх тону, кольору і декору; спрощення чи ускладнення форм і деталей для підкреслення якості зображуваного, іноді спостерігається повна відмова від передачі об'єму зображуваних предметів і перевід предметів у площинне зображення. Освоєння технології та техніки живопису має спиратися на глибоке вивчення й використання творчого досвіду майстрів живопису, кращих творів класичного й сучасного мистецтва. Слід відроджувати випробувані часом старі методи живопису, використовувати їх у практиці сьогоdnішнього дня і, якщо необхідно, удосконалювати їх на основі досягнень сучасних знань і досвіду у цій галузі [18].

3.2. Робота над композицією декоративного натюрморту

Композиція декоративного натюрморту повинна бути високим ступенем виразності, що містить в собі елементи стилізації, абстракції, які посилюють її емоційно-чуттєве сприйняття. Від латинського *deso* – прикрашаю. Тобто декоративна композиція ставить собі за мету прикрашати предмети, інтер'єр, елементи одягу тощо. майстрів [16].

Однак, будь-яка композиція, в тому числі й декоративна, повинна підкорятися певним законам побудови – організації предметів на площині, їх взаємозв'язку. У будь-якій композиції особлива увага приділяється гармонії колірних відносин. Для декоративної композиції характерна стилізація природних форм, використання графічних ефектів для виявлення індивідуальних особливостей зображуваних предметів і посилення їх виразності [16].

Особлива роль відведена рисунку і характеру перспективної побудови об'ємів. Форма предметів виділяється лінією – активним контуром, формується кольором або зображується за допомогою фронтальних проєкцій – все це характеризує стильову приналежність твору майстрів [16].

В першу чергу у роботі над композицією необхідно враховувати встановлені закони композиції. Знання цих законів сприяє роботі з вивчення типів і видів композиції в роботах великих майстрів [16].

В роботі повинні використовуватись такі закономірності композиції: життєвість, виразність і цільність. Виразність для кожного художника це поняття суб'єктивне. Головною ознакою виразності є контрасти. Контрастами можна вважати всі протиставлення, наприклад, світла й тіні, кольору, форми тощо. Основною метою є визначення теми роботи і яке образне вирішення буде в процесі її опанування. Тому велике значення для цього має попередньо пророблене ескізування, тобто

потрібно зібрати вихідний матеріал, за допомогою якого формується подальший образ творіння [16].

Роботу слід починати з начерків олівцем, в процесі виконання яких ведуться пошуки найкращого композиційного вирішення, встановлення відношень і розташування основних мас складових натюрморту, переднього та заднього планів [16].

Велике значення у вирішенні декоративного натюрморту мають живописні засоби та характер стилізації рослинних мотивів (квіти, листя, гілки, плоди тощо).

У єдиній сукупності із рослинними мотивами візерункові елементи драпіровки створюють складні ритмічні структури, що збагачують виразні можливості автора твору.

Складовими декоративного натюрморту є:

Композиційний центр.

Композиційним центром є предмет, який відіграє в композиції ключову роль, на ньому зосереджено увагу.

Виявлення центру композиції може бути шляхом виявлення:

- форм об'єкта;
- величин об'єкта;
- кольору;
- розташування на площині;
- контрасту;
- емоційного навантаження.

Предмет, відмінний за формою, кольором, розміром, що несе смислове навантаження, привертає найбільшу увагу глядача і тим самим, як правило, є центром композиції [16].

Без смислового центру композиція є фрагментарною і не може вважатися завершеною. У декоративно-прикладному мистецтві також може зустрічатися «килимова композиція», коли який-небудь орнамент повторюється нескінченну кількість разів (рапорт) і композиція не має центру (текстиль, шпалери

тощо). Але, як правило, орнамент є лише частиною композиції та входить в неї як елемент прикраси.

При роботі над композицією декоративного натюрморту студенту треба подбати про те, щоб не виникало питання: що є головним в роботі, тому що за відсутністю центру – робота розвалюється, стає роздрібненою, і не ясно, заради чого вона створювалася [16].

Організація простору композиції.

– Одним зі способів взаємозв'язку предметів між собою є членування площини на частини, але є найпростіший спосіб, яким активно користуюся безпосередньо при роботі над композицією – накладення площин одну на одну.

– Обкреслити простір майбутньої композиції – обмежити якимось форматом, він може бути горизонтальний, вертикальний тощо [16].

– Припустимо, що створюється композиція на основі прямокутників (можна поєднувати прямокутники та квадрати, трикутники та кола, це залежить від задуму, головне, щоб це були прості геометричні форми). Якщо ці прямокутники сприйняти як кольорові аркуші паперу накладені один на одного, то ми не побачимо пересічних граней. Явище накладання об'єктів один на одного з промальовуванням видимих і невидимих граней об'єкта називається оверлеппінгом (при цьому стає не ясно, який з об'єктів знаходиться на передньому плані, а який на задньому) [16].

– Коли межі об'єкта видно, ми можемо довільно прибирати якісь з них і показувати, як накладається один прямокутник на інший, а також робити «урізки» прямокутників один в одного, або залишити перетин об'єктів [16].

– Коли площа організована, можна заповнювати прямокутники кольором, орнаментом, фактурою, а також визначити центр композиції.

– При виборі орнаментів або фактур для композиції необхідно щоб один і той же орнамент повторився хоча б два рази. Все це спрямовано на досягнення рівноваги. Якщо один орнамент, знаходиться зліва, то такий же точно орнамент десь повинен повторитися справа в композиції. Бажано використовувати не більше чотирьох різних фактур або орнаментів в одній композиції. Якщо є потреба, то можна брати й більше, але є ризик отримати дрібну негармонійну роботу [16].

– Те ж правило стосується і кольору: якщо зліва є, наприклад, жовтий колір, то він повинен відгукнутися і праворуч.

– Центр композиції, повинен бути виразним. Він може бути врізаний в композицію або площинні лінії можуть перетинати його, або він може бути просто накладений поверх ліній площини [16].

– При виборі орнаментів також не варто захоплюватися занадто великою різноманітністю. Всі орнаменти повинні підходити один до одного, наприклад, за формою. Також орнамент повинен відповідати центру і перебувати з ним в гармонії [16].

3.3. Робота над композицією натюрморту декоративно-живописними засобами

В самому терміні «композиція» (лат. слова *compositio* – композиція, побудова; *componere* – складатися), закладений основний і загальний задум – єдність частин із яких складене ціле. Спосіб гармонізації кольору, характер зображення предметів, простору – все це залежить від світосприйняття художника, від його художнього методу, від задуму художнього твору [4].

Пошуки композиційного рішення, визначення пропорції, побудови, перспективи, знаходження тональних відношень – все це необхідні елементи в роботі над декоративною композицією. Силу кольору потрібно шукати не в різких кольорових плямах,

а в гармонійних сполученнях. Насиченість та сила кольору залежать не від інтенсивності фарби, а від співвідношень з іншими фарбами. Вохра червона, в залежності від оточення, може звучати значно сильніше, ніж кадмій. Колір робить великий вплив на психологічний і фізіологічний стан людини, впливає на настрій і працездатність. Колірна гармонія важлива для сприйняття твору декоративного живопису [4].

Колірна гармонія це поєднання кольорів і колірної площини, що утворюють органічне ціле, з урахуванням всіх їх основних характеристик:

- тон;
- світлість;
- насиченість;
- форма;
- розміри й розташування в просторі кольорів, які утворюють колірну єдність і сприятливо впливає на людину.

Ознаки гармонії кольору:

- зв'язок і згладженість, сполучним фактором якої може бути: монохромність, ахроматичність, колірний тон;
- контраст;
- у гармонійну композицію нічого не треба додати або прибрати;
- пропорційність, тобто співвідношення кольорів між собою і в цілому;
- кольори в композиції врівноважені;
- ясність і легкість сприйняття твору;
- організованість, порядок і раціональність [12].

Гармонія завжди вище і ширше поняття декоративності. Декоративність можна схарактеризувати як якийсь максимум естетичної якості. З позиції декоративності гармонійної тріади колірної гами є червоний або жовтий, білий, чорний. Сполучення кольорів несуть в собі психологічне навантаження

на людину. Поєднання певних кольорів здатне формувати певне враження або реакцію [12].

На початку роботи потрібно уважно розглянути усі предмети, зображувані в композиції натюрморту, визначити їх кольорові відтінки, порівняти ступінь тепло-холодності усіх кольорів, виділити найбільш контрастні або близькі кольори. Наприклад, можна порівняти усі зелені або сині кольори, порівняти групу холодних кольорів з групою теплих. Потім порівняти насиченість предметів. Можна виділити який-небудь «головний» колір, що домінує, та порівнювати з ним інші кольори натюрморту [4].

Робота повинна вестись одночасно на всій площині полотна, періодично погляд переводиться на предмети іншого пофарбування, щоб обійти занадто довге «вглядування» в окремий колір предметів (якщо довго дивитись, наприклад, на червоний колір, то через кілька хвилин око втратить здатність розпізнавати відтінки інших кольорів) [4].

Іноді найнесподіваніше сполучення кольорів у природі наводить художника на конкретне вирішення задуму, воно дає ніби могутній внутрішній поштовх. Цінність кольору полягає в тому, що він правдиво передає почуття і стан людини, саме колір виступає еквівалентом образного змісту твору [4].

3.4. Стилізація в декоративному натюрморті

Основним методом у декоративному натюрморті є стилізація предметів, виявлення особливостей природи, створення образного рішення твору, який полягає у перетворенні просторової глибини зображення на умовне площинне, або зі спрощеним умовним об'ємом. Стилізація відома з давніх часів. В Давньогрецьких та римських орнаментах вона досягла найбільшого розквіту: рослинні та тваринні стилізовані зображувані мотиви поєднуються з геометричними узорами [17].

Стилізація являє собою декоративне узагальнення зображуваних об'єктів за допомогою ряду умовних методів

зміни форми, об'ємних і колірних відносин. Це свідоме наслідування формальних прикмет якогось стилю. Стилізація як процес роботи являє собою декоративне узагальнення зображуваних об'єктів (предметів) за допомогою ряду умовних методів: зміни форми, об'ємних і колірних співвідношень. До них відносять спрощення чи ускладнення форм і деталей, кольору, іноді спостерігається повна відмова від передачі об'єму зображуваних предметів. Об'єкти можуть бути стилізовані в різній ступені: від максимального відходу форми та матеріалу, до незначних. Кожен елемент натюрморту: квіти, посуд, фрукти та інше можна зображувати як геометричні форми. Також допустимі підкреслення певних характерних якостей. Об'єкти можна максимально спрощувати або ускладнювати орнаментом, дрібними деталями. Якщо натюрморт виконаний в обмеженій колірній гамі, важливо додавати контраст з ритмічного чергування кольору, плям та ліній. Склад натюрморту повинен бути врівноважений саме рівними тональними співвідношеннями [17].

В стилізації натюрморту важливе значення має правильне розташування елементів зображення в єдиній композиції. Колір, текстура, лінія підпорядковуються одному плану. В композиції виділяється головний елемент, решта предметів збирається навколо нього в єдину збалансовану композицію. Динаміка формується внаслідок зображення форм з загостреними кутами, ліній під кутом, поділу площини на нерівні частини. Для вираження динаміки також використовують колір [17].

Щоб вибрати найкращий натюрморт за композицією та колоритом, треба зробити декілька ескізів. На їх основі створюються роботи формату А-2 з більшою деталізацією. Велике значення при виборі точки зору має розподіл великих тональних мас. Важливу роль при цьому відіграє композиція розташування предметів.

Існує кілька способів вирішення декоративного натюрморту:

1. Посилення декоративного звучання кольору (використання відкритих кольорів, відсутність складних поєднань або одноколірна гама). Використовується зближення кольорових тонів за світлістю, за насиченістю або граничне загострення кольорових контрастів. Застосування декоративного контуру, локальних плям.

2. Зосередження уваги на головному об'єкті досягається за допомогою зміни пластичної форми, що підпорядковує усі інші елементи композиції.

3. Організація орнаментального середовища, що також є засобом декорування.

4. Узагальнення повітряної та лінійної перспективи.

5. Перероблювання реалістичного зображення в образ. Призначення і зміст декоративного твору вимагають вибору таких матеріально-технічних засобів, за допомогою яких можна найбільш повно виразити ідейно-творчий задум художника. Декоративний натюрморт допомагає глядачеві побачити красу світу, укладену в самих повсякденних речах, виховує увагу до навколишнього світу, прагнення осягнути його сенс.

У сучасному образотворчому мистецтві панують тенденції до поєднання комбінування змісту та емоційного впливу в усіх жанрах образотворчого мистецтва, завдяки новітнім технологіям та широкому вибору матеріалів для живопису [17].

Стилізація, як процес роботи, є декоративне узагальнення об'єктів (фігур, предметів), що зображуються, за допомогою ряду умовних методів зміни форми, тональних і кольорових відношень:

– редагування за допомогою конструктивних або пластичних засобів основного силуету та зовнішніх контурів зображення у пошуках аналогій, зі зміною силуетів загальних форм та окремих деталей;

- трансформація із перетворенням об'ємних форм у площинні;
- свідоме змінювання пропорцій, деформації із наданням гротескності;
- використання природних зразків-аналогів при створенні графічного чи колористичного вирішення у пошуку асоціацій;
- використання в процесі формалізації у відтворенні будь-якої природної форми, взятих за основу геометричних або абстрактних зображень;
- інверсія альтернативних композиційних рішень;
- спрощення, зведення розмаїтості колірних відтінків до площинності, одноколірності або умовності кольорів;
- використання методів комбінаторики, колажування [10].

Володіння методами стилізації дозволяє майбутньому дизайнеру творчо вирішувати завдання не тільки з декоративного натюрморту, але й завдання, які ставить перед ним життя і професійна діяльність.

Ознайомившись зі спадщиною декількох найбільш відомих художників, які працювали у жанрі натюрморту, постараємося виділити найбільш важливі методи досягнення декоративної стилізації в натюрморті:

1. Будь-який об'єкт натюрморту може бути перероблений фантазією і здатністю помітити характерне; можна перебільшувати природну форму, довівши її до максимальної гостроти, наприклад, гранично округляти глечик, активно витягнути подовжену форму груші, підкреслювати пластику предметів нанесенням декоративного рисунка. Важливо при цьому виходити з особливостей конкретного об'єкта, недоцільно, наприклад, круглу форму замінювати на квадратну і навпаки.

2. Можлива зміна співвідношень пропорцій, як усередині

одного предмету, так і між декількома.

3. Допускаються різного роду умовності: предмети можна підвішувати в повітрі, заломлювати їх форму, згинати та нахилити в сторони, встановлювати їх на уявній, умовній площині. Один і той же об'єкт в композиції може сприйматися з декількох точок зору, наприклад, основа глечика зображується фронтально, а шийка – розвернута, неначе на нього дивляться зверху, або блюдо з фруктами одночасно показане і збоку, і зверху, що дає можливість побачити фрукти, що лежать на блюді.

4. Якщо необхідно показати перспективу в натюрморті, то робиться це достатньо умовно. Слід уникати вихоплених з дійсності натуральних ракурсів, потрібно перетворювати їх на виправдані, композиційно осмислені розвороти форми. Всі методи повинні працювати на виявлення виразності композиції й предметів в ній.

5. Можна пересувати предмети в композиції, міняти їх місцями, збільшувати або зменшувати їх кількість, вводити додаткові об'єкти, додавати драпіровки або фрукти для заповнення простору, але головне – зберегти суть і характер постановки.

6. До пошуку колірних варіантів слід підійти обдуманно. Можна зберегти колірний колорит даної постановки повністю, змінити за необхідності лише тональні відношення; можна також значно доповнити його новими поєднаннями. Недоцільно зовсім відмовлятися від колірної гами, яка пропонується, оскільки при складанні натюрморту предмети підбирають за кольором, і це потрібно враховувати.

При роботі над стилізованою композицією натюрморту важливо звертати увагу на пластику форм, їх виразність і декоративність, не забувати при цьому про основні принципи побудови та розміщення предметів на площині [13].

3.5. Етапи виконання декоративного натюрморту.

Основними стадіями та методами роботи над декоративним натюрмортом є:

- компоування натюрморту та підбір предметів та кольорових рішень;
- виконання фото та ескізів, перенесення ескізу на полотно;
- виконання підмальовка;
- визначення силуетів предметів, драперій, рослин, графічні засоби їх поєднання;
- пошук засобів колористичного рішення і єдності;
- створення об'єму за допомогою великих мазків;
- прописка деталей дрібними мазками від цілого до окремого, вирівнювання та об'єднання загального тону;
- вирішення композиції простору: симетрична або асиметрична система зі зсувом центру, площинна композиція або з елементами передачі простору, особливості перспективної побудови картини;
- гармонізація аркуша шляхом узагальнення від часткового до цілого використання орнаментики предметів і драперій [17].

Кожен з вищеназваних етапів не є формальним, оскільки на цих стадіях закладається основний образ роботи, його стиль виконання і цілісність. Стильову приналежність характеризує колірна побудова форм, їх пластика і робота з масою світла. Розв'язання цих питань необхідно віднести до стадії становлення фор-ескіза, коли визначається ритмічна врівноваженість, організація та орнаментика площини аркуша; світло- і кольоро-трактування простору натюрморту (наприклад, теплий, світлий перший план і чорний, холодний другий план – контур). Для цілого ряду декоративно-живописних напрямів характерне вирішення простору натюрморту у двох-трьох площинах (планах). Значення при цьому має колірна конструкція, що виступає (теплі, насичені та світлі кольори)

і та, що відступає (холодні, слабо насичені та темні кольори) [17].

Одним з елементів художньої виразності в живописі є колір. Він може виступати незалежним носієм образного змісту. Колір завжди сприймається як мовна система – безумовно, в сукупності з іншими чинниками, що впливають на його сприйняття, і в різних поєднаннях (умовах) може справляти враження, абсолютно несхожі один на одне.

Аби надати твору настрій і впливати на його зміст, необхідно застосовувати колірне співзвуччя, тобто гармонію. Колірна композиція – принцип розподілу колірних елементів на живописній поверхні, за допомогою якої досягається закінченість всієї образотворчої структури твору. Залежно від образу, що задається, композиція вимагає відповідної організації колірного простору. Мінімальне використання образотворчих засобів, взаємовідношення необхідного і достатнього надає можливість з легкістю насолоджуватися живописним твором. Закономірності колористичних поєднань в живописі – є перероблені творчою свідомістю художника певні закономірності об'єктивної дійсності. Наукові знання про колір необхідні для освоєння технології живопису. Теорія кольору в живописі спирається на ці знання, але до певної межі. Наукове кольорознавство не може механічно пояснити та навчити точним законам побудови складних авторських колористичних конструкцій [17].

Проте існують загальні постулати та методи роботи з кольором. Кольори в спектрі розташовуються в певному порядку: червоний, оранжево-червоний, помаранчевий, оранжево-жовтий, жовтий, зеленувато-жовтий, жовтувато-зелений, зелений, голубувато-зелений, блакитний, синій, фіолетовий. Тобто хроматичний ряд розрізняється мірою колірності, насиченості й тепло-холодності. Поняття «теплий» і «холодний» колір – відносне, оскільки сприйняття однієї

й тієї ж групи залежно від положення іншого кольору може мінятися. Будь-який теплий колір в порівнянні з ще теплішим може здаватися холодним, а холодний поряд з холоднішим – тепліше. У цілому теплі тони сприймаються як наближені, а холодні – як віддалені [17].

ВИСНОВКИ

Отже, натюрморт є одним із найпоширеніших жанрів живопису, який має багатовікову історію. Водночас у навчальному процесі виконання натюрмортів є важливою складовою опанування знаннями та методами з живопису. У процесі зображення натюрмортів формуються знання про кольорові співвідношення, умовну перспективу або її відсутність, особливості передачі фактури різних матеріалів тощо [10].

Багатий і значний реалістичний досвід, накопичений у жанрі натюрморту, впливає на глядача в результаті асоціативних почуттів, уявлень і думок, що виникають при сприйнятті правдиво зображених предметів природи. Правдиве зображення предметів, передача їх краси, неповторних мальовничих якостей – основна умова створення повноцінного художнього образу в цьому жанрі [10].

У навчально-методичних рекомендаціях розглянуто такі розділи: мета і завдання дисципліни; натюрморт як жанр образотворчого мистецтва; робота над декоративним натюрмортом.

Надано методичні рекомендації у роботі над:

- композицією декоративного натюрморту;
- композицією натюрморту декоративно-живописними засобами;
- стилізацією декоративного натюрморту;
- етапами виконання декоративного натюрморту.

Опанування студентами цього жанру можливе за умови вивчення його теоретичних основ та осмисленого використання на практиці.

Декоративний натюрморт, як і декоративний живопис в цілому – це творчий перехід від природи до вирішення композиції та втілення її в різних матеріалах. У роботі

над декоративним натюрмортом можна навчитися засобами кольору, ритму об'єднувати різні предмети, бачити не тільки окрему річ на ізольованому тлі, а предмети в їх взаємозв'язку. Призначення і зміст декоративного твору вимагають вибору таких матеріально-технічних засобів, за допомогою яких можна найбільш повно виразити ідейно-творчий задум художника. Декоративний натюрморт допомагає людині побачити красу світу, укладену в самих повсякденних речах, виховує увагу до навколишнього світу, прагнення осягнути його сенс [11].

Формування особливого бачення природи та образного мислення – це важливі методичні аспекти у процесі підготовки фахівця з дизайну. Мистецьке образне мислення й професійна майстерність є головними аспектами у творчій роботі для створення художнього образу [10].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буйгашева А. Б. Декоративний живопис URL: [https:// core.ac.uk/download/pdf/78040018.pdf](https://core.ac.uk/download/pdf/78040018.pdf)
2. Вахрамєєва Г. Каленюк О. Декоративний живопис Луцк. 2017. URL: <http://core.ac.uk/download/pdf/153588443.pdf?>
3. Виконання декоративного натюрморту URL: https://revolution.allbest.ru/culture/00763205_0.html#text
4. Відтворення настрою для оздоблення інтер'єру вітальні URL: <https://doc4web.ru/mkh/vidtvorenniya-nastroyu-u-peuzazhi-dlya-ozdobleniya-intereru-vital.html>
5. Галькун Т. Панфілова О. Живопис натюрморту аквареллю: методичні вказівки до практичних занять для студентів 1 курсу URL: http://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20559/1/natiurmort_metod.pdf?
6. Декоративний живопис URL: <https://ukrbukva.net/61531-Dekorativnaya-zhivopis.html>
7. Декоративний натюрморт – провісник концептуалізму в образотворчому мистецтві URL: <https://kyiv.gallery/statii/dekoratyvnyi-natiurmort-provisnyk-kontseptualizmu-v-obrazotvorchomu-mystetstvi>
8. Декоративний натюрморт – стилізація форми і кольору URL: <https://uk.ruarrioseph.com/iskusstvo/51284-dekorativnyu-natyurmort-stilizaciya-formy-i-cveta.html>
9. Живопис Енциклопедія сучасної України URL: <https://esu.com.ua/article-19107#:~:text>
10. Зайцева В. І. Практика композиції Навчальний посібник Київ 2021 URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36422/1/V_Zaitseva_PK.pdf
11. Касьян Т. К., Фізер І. В. (2020). Розвиток фахової компетентності студентів в умовах самостійної роботи з декоративного натюрморту. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.
Серія:

«Педагогічні науки» URL: <http://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/172-176?f>

12. Колористичне рішення – декоративний живопис в інтерєрі. URL: <https://jak.koshachek.com/articles/koloristichnerishennja-dekorativnij-zhivopis-v.html>

13. Натюрморт в різних видах мистецтва. URL: https://dystosvitagymnasiumpv.blogspot.com/p/6_6.html

14. Натюрморт в художній школі. Види натюрморту Правила складання натюрморту URL: <https://modernwife.ru/natyu-rmort-v-hudozhestvennoi-shkole-vidy-natyu-rmorta-pravila/>

15. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво. Словник-довідник, Тернопіль. Навчальна книга – Богдан, 2003. – 214 с.

16. Послідовність роботи над натюрмортом. URL: <https://adsby.ru/sequence-of-work-on-the-still-life-drawing-a-still-life.html>

17. Створення декоративного натюрморту в техніці олійного живопису URL: http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/12541/Evdokimova_fkim_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y

18. Стилізований декоративний натюрморт URL: <https://studfile.net/preview/9857978>

19. Освітньо-професійна програма «Графічний дизайн» http://csbc.edu.ua/documents/otdel/oop_gd.pdf
http://csbc.edu.ua/documents/otdel/oop_gd.pdf

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ РИСУНКІВ

1. Балтазар ван дер Аст «Квіти і фрукти» URL: <https://jyvopys.com/kviti-i-frukti-baltazar-van-der-ast/>
2. Віллем Хеда Клас «Натюрморт з золотим кубком» URL: <https://jyvopys.com/natyurmort-z-zolotim-kubkom-villyem-xeda-klas/>
3. Франс Снейдерс «Лавки». URL: <https://jyvopys.com/lavki-frans-snejders/>
4. Вінсент Ван Гог «Соняшники у вазі». URL: <https://jyvopys.com/natyurmort-p-yatnadcyat-sonyashnikiv-u-vazi-vinsent-van-gog/>
5. Поль Сезанн «Натюрморт з яблуками і апельсинами» URL: https://artchive.ru/paulcezanne/works/1233~Natyurmort_s_jablokami_i_apel'sinami
6. Вінсент Ван Гог «Натюрморт: ваза з ірисами на жовтому тлі». URL: <https://jyvopys.com/natyurmort-vaza-z-irisami-na-zhovtomu-tli-vinsent-van-gog/>
7. Анрі Матісс «Червоні рибки». URL: <https://jyvopys.com/chervoni-ribki-anri-matiss/>
8. Казимир Малевич «Натюрморт». URL: <https://jyvopys.com/natyurmort-kazimir-malevich/>
9. Пабло Пикассо «Натюрморт з квітами та лимонами». URL: <https://indasil.club/18612-pablo-pikasso-natyurmort.html>

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блог вчителя образотворчого мистецтва Максимів Оксани. URL: http://oksanamaksymiv.blogspot.com/p/blog-page_85.html
2. Декоративний живопис Реферат. URL: http://4ua.co.ua/culture/za3ac69b5d53a88421306c37_0.html
3. Декоративний натюрморт. Стилізація форм і кольору. URL: <http://faqukr.ru/mistectvo-ta-rozvagi/96140-dekorativnij-natjurmort-stilizacija-formi-i-koloru.html> (дата звернення 19.02.2019)
4. Живопис : навч. посібник / О. Ч. Чирва, А. В. Сімонова, М. Лобко-Зампасі Д. Ю. Вінтаєв, Ю. О. Сосницький, В. П. Манохін, П. В. Мирончик ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 149 с.
5. Живопис його суть, специфіка, види URL: <http://estetica.etica.in.ua/zhivopis-jogo-sut-spetsifika-vidi> (дата звернення 28.03.2019)
6. Композиція як процес побудови. Системи формальної композиції. Композиційні принципи: Видавництво ArtHuss – книги про дизайн, мистецтво, моду та красу URL: <https://www.arthuss.com.ua/books-blog/kompozic>
7. Король А. М. Декоративна стилізація в натюрморті. URL: <http://intkonf.org/korol-am-dekorativna-stilizatsiyi-v-natyurmorti> (дата звернення 19.02.2019)
8. Методичні вказівки до практичних завдань з навчальної дисципліни «Рисунок, живопис, скульптура» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Архітектура та містобудування» спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» денної форми навчання URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/19326/1/03-07-76%D0%9C.pdf>

9. Пейзажні мотиви у декоративному мистецтві. URL: <https://vseosvita.ua/library/pejzazni-motivi-u-dekorativnomu-m>

10. Пічкур М. О. Метод стилізації як засіб творчого розвитку майбутнього дизайнера на заняттях з композиції – 2014. – № 10(3). – С. 105-110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2014_10%283%29_18

11. Сотська Г., Шмельова Т. Словник мистецьких термінів. – Херсон: Видавництво «Стар», 2016. – 52 с

12. Стась М. І., Касьян Т. К. Академічний живопис: навчально-методичний посібник. Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2010. 244 с

13. Термінологічний словник-довідник з будівництва та архітектури / Шмиг Р. А., Боярчук В. М., Добрянський І. М., Барабаш В. М.; за заг. ред. Р. А. Шмига. – Львів, 2010. – С. 176.

ДОДАТКИ

РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЧДБК

Рис. 1. Карпенко Я.

Рис. 2. Пакош К.

Рис. 3. Котенко М.

Рис. 4. Тищенко Я.

Рис. 5. Сиваченко В.

Рис. 6. Копія Каптановська В.

Рис. 7. Каптановська В.

Рис. 8. Копія Полигач А.

Рис. 9. Полигач А

Рис. 10. Копія Копицьєв К.

Рис. 11. Копицьєв К.

Рис. 12. Копія Литвин Д.

Рис. 13. Литвин Д.

Рис. 14. Копія Карпенко Я.

Рис. 15. Карпенко Я.

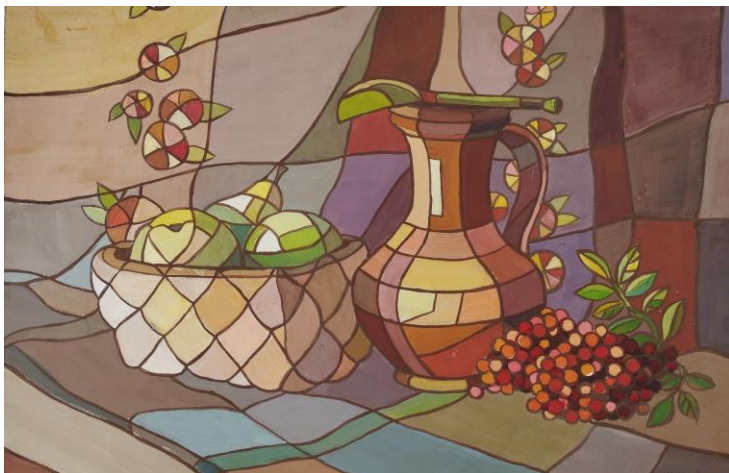

Рис. 16. Івченко Я.

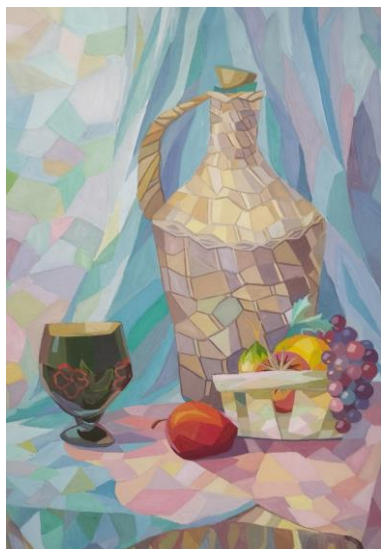

Рис. 17. Кузьменко А.

Рис. 18. Язенок Т.

Рис. 19. Матвейкіна С.

Рис. 20. Тарануха А.

Рис. 21. Трясун Т.

Рис. 22. Мамай М.

Рис. 23. Геращенко А.

Рис. 24. Шаповалова А.

Рис. 25. Робота студента

Рис. 26. Робота студента

Рис. 27. Шкуро О.

Рис. 28. Робота студента

Рис. 29. Науменко А.

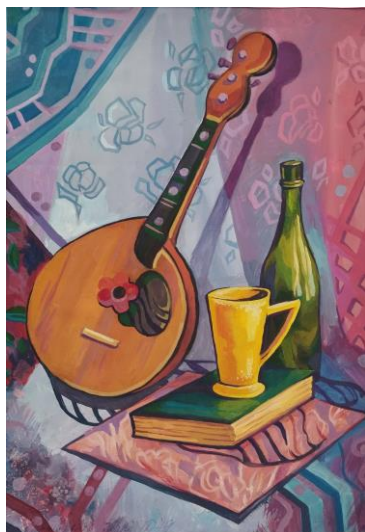

Рис. 30. Крамаренко М.

Рис. 31. Литвин К.

Рис. 32. Тищенко І.

Рис. 33. Сидоренко А.

Рис. 34. Коломієць А.

Рис. 35. Робота студента

Рис. 36. Шаповалова А.

Рис. 37. Кочмар С.

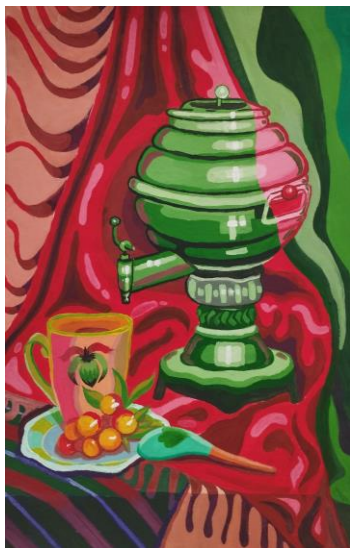

Рис. 38. Білоголова В.

Рис. 39. Пашолок М.

Рис. 40. Білоус С.

Рис. 41. Нестеренко С.

Рис. 42. Робота студента

Рис. 43. Добридень М.

Рис. 44. Робота студента

Рис. 45. Робота студента

Рис. 46. Робота студента

Рис. 47. Робота студента

ПРО УКЛАДАЧІВ

Касьян Тетяна Костянтинівна – У 1982 р. закінчила факультет декоративно-прикладного мистецтва Московського текстильного інституту зі спеціальності «Мистецьке оформлення і моделювання творів текстильної і легкої промисловості» і здобула кваліфікацію «Художник-технолог».

З 1991 р. член Національної спілки художників України.

У 2005 р. Указом Президента присуджено почесне звання «Заслужений художник України».

У 2011 р. отримала вчене звання доцента кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва.

У 2016 р. захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 Загальна педагогіка та історія педагогіки.

Учасниця біля 50 міжнародних, всеукраїнських, регіональних та понад 30 персональних виставок, має біля 40 наукових публікацій, а також публікацій навчально-методичного характеру.

З 2022 року працює в Черкаському державному бізнес-коледжі на кафедрі дизайну, де викладає «Декоративний живопис», «Основи дизайн-діяльності».

З 2023 року очолює кафедру дизайну та соціально-культурних дисциплін.

Куколь Світлана Євгенівна У 2017 р. закінчила Черкаський державний технологічний університет за спеціалізацією «Дизайн», здобула кваліфікацію: дизайнер-дослідник з графічних робіт I категорії, дизайнер-професіонал II категорії.

Викладає дисципліни: «Основи дизайн-діяльності», «Основи живопису та кольорознавства», «Образотворче мистецтво. Живопис», «Академічний рисунок та живопис», «Шрифти», «Художні техніки», «Графічні техніки в дизайні», «Навчальна практика (плєнер)».

З 2019 року – викладач Черкаської дитячої художньої школи ім. Д. Нарбути та викладач Черкаського державного бізнес-коледжу. Багаторазовий учасник різноманітних виставок, конкурсів, фестивалів, конференцій. Автор методичних видань.

Навчально-методичне видання

**КАСЬЯН Тетяна Костянтинівна
КУКОЛЬ Світлана Євгенівна**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ВИКОНАННЯ
ДЕКОРАТИВНОГО НАТЮРМОРТУ**

Комп'ютерний набір Куколь С. Є.

Підписано до друку _____ 2023 р. Формат 60x84¹/₁₆.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний.
Умов. друк. арк.. 1,87. Тираж 50 прим. Зам. № 352

За довідками з питань реалізації
звертатись за тел. (0472) 64-05-15